

” Vore dødes haver” v/Knud Johansen

Aftenens foredrag blev efterfulgt af foreningens generalforsamling. Det var dejligt at konstatere, at endnu 6 medlemmer mødte frem og deltog i foredraget, som i alt talte 39 medlemmer.

Karl Erik Hansen bød velkommen til aftenens foredragsholder Knud Johansen og alle fremmødte medlemmer til årets sidste foredrag.

I Danmark er der en bred kirkegårdskultur og enhver spadseretur på en kirkegård er en kulturoplevelse i sig selv - både som en begravelsesplads og en mindeplads for afdøde slægtninge og venner men også for samfundets mere velkendte og berømte afdøde personer.

Mange har den opfattelse, at fordi en kirkegård etableres, vil den aldrig blive nedlagt, men det er blot en skrøne, fordi der nedlægges faktisk ind mellem kirkegårde, hvorved en kulturarv går tabt. F.eks. er jødekirkegården i Aalborg privatejet og vil således ikke blive nedlagt.

I Danmark har man i modsætning til England og Tyskland beholdt betegnelsen ”kirkegård”, uanset om der er tilknyttet en kirke til kirkegården.

Der findes ingen fortegnelse over, hvordan en kirkegård så ud i middelalderen for den menige borger. Til gengæld blev de adelige begravet under kirkens gulv eller sarkofag (dette sluttedes dog i 1805). Jo tættere en person blev begravet kirken jo finere og mere betydningsfuld var personen, hvilket betød, at jo længere væk fra kirken en afdød blev begravet jo fattigere og laverestående var personen. Senere blev kirkegårdens ”hovedsti” benyttet af de mere velstillede familier.

Til alles store overraskelse var der i 1561 forbud mod at sætte kors på en begravelsesplads og gravfreden blev også ofte brudt pga., at der ingen markering var om, hvor den enkelte begravelsesplads lod lå.

Assistens Kirkegård midt på Nørrebro i København blev etableret i 1760, fordi der var mangel på begravelsespladser på kirkegårdene inden for de Københavnske volde. Dengang var det ikke så attraktivt at blive begravet dér, men kirkegården er i dag særlig kendt, fordi en lang række af kendte personer ligger begravet dér og mange ser også kirkegården som ”en dejlig have” med fred, ro og grønne områder.

Den centrale allé på Assistens Kirkegård

I forhold til tidligere har kirkegårdene og måske specielt Assistens Kirkegård i dag fået et anderledes gennembrud, idet der er afsat specielle områder/lodder, som er forbeholdt f.eks. lesbiske, bøsser og medlemmer af en motorcykelklub, hvor der forud er betalt for området/loddet. I denne forbindelse blev Almenkirkegården i Aalborg fra 1790 også nævnt, idet beboerne i *skurbyen* har en speciel fællesgrav dér. På Aalborg Østre kirkegård er der tilsvarende afsat areal til muslimer.

Oprindeligt blev kvinder begravet på kirkegårdens nordlige del og mænd på den sydlige del. Til gengæld blev forbrydere, mordere, udøbte børn og uidentificerede personer begravet på en speciel men-indviet gravplads. Først i 1860 blev det lovbestemt, at kirkegården var fælles og en begravelsesplads for alle uanset tro og dødsårsag.

Allerede med kristendommens indførelse i Danmark blev grundstykket omkring kirken den vigtigste gravplads og arealet ansås som indviet jord, som skulle værnes mod forskellige dyrs indtrængning. Derfor blev der gravet grøfter omkring arealet og efterhånden som der blev råd byggedes jord- eller stendiger, murværk eller et træstakit.

Der fremvistes forskellige former for kors og gravsten, hvor der tidligere har været en tydelig markering på gravstenen af, hvor betydningsfuld afdøde havde været ved at benævne, hvad afdøde f.eks. havde været beskæftiget med: Kgl. fabrikant, overhornblæser, byrådsmedlem o.lign. og ligeledes benyttedes ofte et symbol, der ligeledes antydede beskæftigelsen, f.eks. ambolt, frimurertegn o.lign. Den 1. kremering i Danmark fandt sted i 1886, hvor man som et forsøg med en svensk straffefange ville se, hvordan forløbet gik og fra 1892 blev kremering lovliggjort.

Fra 1930'erne blev "parcelhus"-gravsteder moderne og fællesgrave/ukendtes grave blev så senere tendensen. I dag ses et gravsted ofte lidt hjemliggjort ved at placere sutter, legetøjsbiler, lys, cigaretter, lille natursten med ord som mor/far, som alle fortæller lidt om sammenfald med afdøde. Mulighed for at sprede afdødes aske blev ligeledes berørt herunder cyberspace kirkegård samt en nymodens tendens på gravstenen ved at benytte en q-kode til at høre nærmere om afdødes levned.

Summa summarum vil forskellen mellem en bypark og en kirkegård være, at døden altid vil påminde på en kirkegård.

Sluttelig redegjorde Knud Johansen om ejerforhold for Almenkirkegården i Aalborg, der i dag er kommunalt ejet. Blev etableret i 1790 lighed med Assistens Kirkegård i København netop fordi bykirkegården ikke kunne rumme flere og var som sådan først en hospitalskirkegård for spedalske. Kirkegårdens udvidelsesmuligheder har fra 1923-24 ikke været muligt. For Almenkirkegården er det specielt værd at nævne Urnemuren og Mindelunden fra 1949 til minde om forsvundne Aalborgensere, som forsvandt under 2. verdenskrig.

Knud Johansen svarede dybtgående på spørgsmål, der blev stillet undervejs i foredraget og ville gerne tilbyde sig med en kirkegårdsvandring, såfremt der på et tidspunkt måtte være interesse herfor.

Med afslutning kl. 20.50 takkede Karl Erik Hansen for en dejlig og oplysende aften, hvor de mange spørgsmål toges som et godt input til et godt emne. Ønskede alle en god december måned med jul & nytår til følge og så frem til det første møde i 2017, som afvikles 16. januar på Badehusvej ad vanlig kl. 19.00. Foredraget omhandler: "Slægtsforskeren i går, i dag, i morgen" v/Asbjørn Hellum.

Elin Oensbo

Se plancherne på næste side.

Plancher fra foredraget.

